

TRATATUL ROMÂNNO-GERMAN DIN 23 MARTIE 1939 ECOURI INTERNAȚIONALE

Istoria în general, dar mai ales istoria contemporană, abundă în evenimente extrem de controversate care rețin permanent atenția cercetătorilor. Pentru evenimentele ultimului secol, reanalizarea unor probleme este foarte frecventă deoarece bogăția izvoarelor permite găsirea permanentă a unor noi unghiuri de abordare. În plus, influențele ideologice, mai mult sau mai puțin vizibile, au deformat de multe ori discursul istoric astfel că revenirea asupra unor subiecte este cât se poate de binevenită.

Un astfel de subiect considerăm că este reprezentat de tratatul încheiat între România și Germania la 23 martie 1939. Intrat în atenția contemporanilor¹ datorită semnificației sale în plan european, tratatul s-a bucurat de o analiză minuțioasă în perioada comunistă prin posibilitatea de “a demonstra” trădarea intereselor naționale de către vechea clasă politică a României². Concluziile celor care s-au aplecat în această epocă asupra conținutului tratatului și au analizat contextul politic în care a fost semnat sunt, în general, unanime. Pot fi identificate însă și destule nuanțe în discursul istoriografic: de la cele foarte asemănătoare cu verdictele date în discursurile reprezentanților puterii comuniste³, până la analize profunde, obiective, cu concluzii pertinente⁴, dacă nu în totalitate relevate cititorului, măcar sugerate⁵.

Informațiile provenite din cercetarea unor fonduri de arhivă coroborate cu date din lucrări publicate după 1990 ne-au permis să ne formăm o opinie mai nuanțată în privința tratatului din 23 martie 1939 și demersul de față urmărește tocmai sublinierea unor aspecte oarecum neglijate de cercetările anterioare, în special ecoul extern al tratatului.

Asaltul economic al Germaniei asupra României a început imediat după preluarea puterii de către Hitler⁶ dar presiunile germane la București pentru sporirea exporturilor de petrol, grâne și alte materii prime către Germania s-au intensificat cu adevărat doar din primăvara lui 1938. Speculând cu abilitate creșterea popularității Gărzii de Fier, reflectată în alegerile din 1937, precum și atașamentul declarat al lui Corneliu Zelea Codreanu față de Axă, Germania reușește să obțină de la Carol al II-lea, în august 1938, promisiunea unor livrări suplimentare de petrol. Totuși, România continua politica sa tradițională căci “una e amicitie și afaceri economice cu Germania și alta e politica față de expansiunea ei agresivă”⁷.

¹ Graham Hutton, *Danubian destiny. A survey after Munich*, London, 1939, p. 159; Virgil Madgearu, *Evoluția economiei românești după războiul mondial*, București, 1940, p. 371-376.

² Gheorghiu-Dej considera că în această perioadă s-a mers “pe linia müncheneză, a capitulării în fața agresorului și a transformării României într-un avanpost în vederea războiului antisovietic”, Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, București, 1956, p. 20.

³ Vezi în acest sens A. Niri, *Istoricul unui tratat înrobitor*, București, 1965; Al. Gh. Savu scrie în 1970 despre textul tratatului nevizitând să sublinieze “caracterul lui tâlhăresc și înrobitor” cf. Al. Gh. Savu, *Dictatura regală (1938-1940)*, București, 1970, p. 295.

⁴ David Britton Funderburk, *Politica Marii Britanii față de România (1938-1940)*, București, 1983, p. 103-111.

⁵ Viorica Moisuc, *Acțiuni diplomatice desfășurate după Anschluss de România împotriva expansiunii Germaniei hitleriste spre SE Europei*, în “Studii”, nr. 4/1966, p. 66-78; Idem, *Tratatul economic româno-german din 23 martie 1939 și semnificația sa*, în “Anale de istorie”, nr. 4/1967, p. 130-147.

Viorica Moisuc, Gh. Zaharia, *Politica Germaniei naziste de hegemonie în SE Europei și independența economică a României în anii 1938-1939*, în “Anale de istorie”, nr. 6/1975, p. 26-45.

⁶ Cf. Ioan Chiper, *România și Germania nazistă*, București, 2001, passim.

⁷ Armand Călinescu, *Însemnări politice*, București, 1990, p. 392.

Încrederea României în democrațiile occidentale a suferit o gravă lovitură odată cu semnarea la 29 septembrie 1938 a Acordului de la Munchen. Istoricul britanic Hugh Seton Watson considera că "Munchen-ul a fost cea mai mare înfrângere și cea mai mare lovitură sub raportul prestigiului pe care le-a suferit Anglia de la pierderea coloniilor americane"⁸. Indiscutabil, Munchen-ul a dat o lovitură decisivă Micii Înțelegeri, a dus la instaurarea solidă a hegemoniei germane în centrul Europei și a arătat statelor din sud estul Europei că, în caz de război, un ajutor englez era mai curând improbabil. Se declanșa astfel o nouă etapă în istoria dominării economice a României de către Germania ⁹.

Regele Carol al II-lea a întreprins la jumătatea lui noiembrie 1938 o vizită la Londra în scopul de "a stabili în ce măsură Marea Britanie este pregătită să sprijine independența și în special independența economică a României"¹⁰. Rezultatele au fost descurajatoare și nici escalele la Paris și Bruxelles n-au dus la obținerea unor speranțe¹¹. Acest lucru, cumulat cu rezultatele destul de promițătoare cu care se soldaseră discuțiile purtate în aceeași perioadă de Gh. Brătianu, Atta Constantinescu și Constantin Argetoianu cu factori de decizie ai Reichului, l-a determinat pe Carol să facă o vizită neoficială în Germania și să aibă o întrevedere cu Hitler. Întâlnirea dintre Carol și Hitler a fost însă destul de furtunoasă, iar germanii n-au șovăit să arunce în joc "argumente" noi în sprijinul cererilor formulate: susținerea Gărzii de fier și a revizionismului maghiar¹².

Îngrijorat, Carol a decis lichidarea frunțașilor legionari, dar reacția Germaniei a fost atât de vehementă încât, în mod paradoxal, această acțiune a folosit, în cele din urmă, Germaniei, care, la reluarea tratatelor comerciale la începutul lui decembrie 1938, are de-a face cu un guvern român mult mai docil. Ca urmare, la 10 decembrie se semnează o convenție comercială româno-germană. Aceasta prevedea creșterea schimburilor comerciale pe anul 1939 de 1,5 ori, o sporire a exportului de petrol cu 20-25% precum și o creștere substanțială a livrărilor de produse agricole pentru Reich.¹³

România continua încă să spere în sprijinul aliaților tradiționali și întreprinde o serie de acțiuni diplomatice menite să asigure o coordonare mai bună cu acțiunile amicilor externi. La 9 decembrie Legația română de la Paris este ridicată la rang de ambasadă și Gh. Tătărescu este numit ambasador¹⁴. În 21 decembrie Grigore Gafencu, om politic pro-occidental¹⁵, este numit ministru de externe¹⁶. Relațiile cu statele Înțelegerii Balcanice sunt consolidate la 1 ianuarie 1939, prin ridicarea legațiilor din Ankara, Atena și Belgrad la rang de ambasadă¹⁷. Totodată, guvernul român a considerat prudent să continue

⁸ H. Seton-Watson, *Eastern Europe between the wars. 1918-1941*, New York, 1967, p. 396.

⁹ Constantin Kirițescu, *Călător prin secolul XX. Memoriile unui bancher fără bani*, București, 1992, p. 222.

¹⁰ David Britton Funderburk, *op.cit.* p. 82.

¹¹ Al. Gh. Savu, *op.cit.*, p. 220.

¹² Joachim von Ribbentrop nota în 24 noiembrie 1938: "Ideea fundamentală a politicii noastre față de Ungaria și România trebuie să fie actualmente de a menține aceste două țări încinse și de a le modela în folosul Germaniei"- apud A. Simion, *Agresiunile naziste din Europa în anii 1938-1939*, București, 1983, p. 212.

¹³ A. Niri, *op.cit.*, p. 150.

¹⁴ "Monitorul oficial", nr. 288, 10 decembrie 1938, p. 5850.

¹⁵ Paradoxal, presa germană a salutat numirea lui Gafencu la Departamentul Externelor. "Berliner Börsenzeitung" și "Frankfurter Zeitung" au publicat o declarație mai veche a lui Gafencu în care acesta arăta: "Nu există nici un stat dunărean sau sud-est european care să nu fie hotărât de a înlătura toate rezervele și bănuielele ce ar sta în calea unei colaborări rodnice cu Germania"- A.M.A.E., fond Germania (1920-1944), vol. 76, f. 215-216.

¹⁶ M.O., nr. 298, 22 decembrie 1938, p. 6116.

¹⁷ Idem, nr. 295, 19 decembrie 1938, p. 6011-6012.

politica de destindere a relațiilor cu Reichul prin concesii economice. Principiul de bază al politicii externe românești la acea dată era sintetizat astfel de Carol la II-lea: "Anglia și Franța vor sfârși prin a triumfa asupra lui Hitler dar între timp noi trebuie să evităm distrugerea țării noastre"¹⁸.

În ianuarie 1939, au loc în Germania și la București contacte între oameni politici români și reprezentanți ai Reich-ului în cursul cărora partea română se arăta dispusă la încheierea unui nou acord economic "mai cuprinzător", cerând în schimb garantarea granițelor vestice și încetarea sprijinului acordat pretențiilor revizioniste ale Ungariei.¹⁹

În februarie 1939 Germania este de acord cu venirea la București a unei delegații economice conduse de Wohlthat,²⁰ delegație care și-a făcut apariția în 13 februarie. Pretențiile ridicate de Wohlthat i-au șocat pe români: reevaluarea cursului leu-marcă, mărirea cotei schimbului comercial, sporirea livrărilor de petrol, participarea Reichului la modernizarea agriculturii românești, crearea de societăți mixte româno-germane pentru exploatarea minelor de cupru din Dobrogea, a celor de crom din Banat și a celor de mangan de la Vatra Dornei - Broșteni, acordarea unor zone libere.²¹

Negocierile au demarat într-o atmosferă de tensiune, partea română încercând să diminueze cererile germane în vreme ce delegația germană se arăta inflexibilă, conștientă fiind de atuurile pe care le deținea. Sarcina delegației române era cu atât mai dificilă cu cât se urmărea legarea tratativelor economice de obținerea unor garanții politice. În 22 februarie, Gafencu îi sugerează lui Wohlthat semnarea unei declarații care să specifice că raporturile între cele două state urmează să se dezvolte în "temeiul situației politice și teritoriale, adică în cuprinsul hotarelor recunoscute"²². Problema negocierilor este sintetizată în același sens și de Armand Călinescu. Acesta nota la 14 martie: "Se pune o problemă între noi și Germania.(...) Chestia are un aspect dublu: politic și economic. Economicul e important și decisiv, iar politicul este accesoriu și element de șantaj. Aceasta pentru germani. Pentru noi, invers. Noi vrem să asigurăm fruntariile și plătim.(...) Să avem aerul că le cedăm pe ce ne interesează. Întrucât urmărim politicul, să-l obținem."²³.

Tratativele dificile purtate de Gafencu, ministrul Afacerilor Străine, I. Bujoiu, ministrul Economiei Naționale, Mitiță Constantinescu, ministrul Finanțelor și Victor Slăvescu, ministrul Înzestrării Armatei, capătă o nouă turnură odată cu ocuparea Cehoslovaciei la 15 martie 1939. La București se insinuează teama că următoarea țintă este România. Poziția delegației germane devine și mai dură și pe acest fond de tensiune intervine mult controversata²⁴ acțiune a ministrului României la Londra, V.V. Tilea,.

¹⁸ Alexandru Cretzianu, *Ocazia pierdută*, Iași, 1998, p. 49.

¹⁹ Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond Germania (1920-1944), vol. 76 bis, telegrama cifrată nr. 39 068 din 2 februarie 1939 a Legației române din Berlin, f. 125.

²⁰ *Ibidem*, telegrama cifrată nr. 39 067 din 1 februarie 1939, f. 120

²¹ Al.Gh. Savu, *op.cit.*, p. 283.

²² A.M.A.E., fond Germania (1920-1944), vol.97, notă asupra convorbirii Wohlthat-Gafencu din 22 februarie 1939, f. 124.

²³ Armand Călinescu, *op. cit.*, p. 408-409.

²⁴ Asupra acțiunii lui Tilea s-au aplecat numeroși istorici români și străini: A. Niri, *op. cit.*, p. 188-199; Al. Gh. Savu, *op. cit.*, p. 290-292; Paul D. Quinlan, *Ciocrirea deasupra României*, Iași, 1995, p. 37-41; V. Moisuc – Gh. Zaharia, *Politica Germaniei naziste de hegemonie în sud-estul Europei și independența economică a României în anii 1938-1939*, în "Anale de istorie", nr. 6/1975, p. 26-45; David Britton Funderburk, *op. cit.*, p. 95-103; Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și mareșalul Antonescu. Relațiile româno-germane. 1938-1944*, București, 1994, p. 69-71.

Tilea l-a contactat pe Orme Sargent, subsecretar de stat adjunct la Foreign Office, și apoi pe ministrul de externe britanic, lordul Halifax, în 16 și 17 martie și i-a informat că guvernul român a primit din partea guvernului german o cerere privind garantarea unui monopol al exportului românesc și adoptarea unor măsuri de restrângere a producției industriale românești în interesul german. A adăugat că aceste cereri apar guvernului român ca un ultimatum și dorea să știe cât de departe se poate conta pe un sprijin al Marii Britanii în eventualitatea că guvernul german va întreprinde o acțiune împotriva României.

Acțiunea lui Tilea a avut un dublu efect²⁵. În primul rând, a sensibilizat atât Anglia cât și Franța. Șeful Marelui Stat Major britanic informa guvernul că, dacă Berlinul controlează petrolul românesc, efectele unei blocade britanice pe timp de război vor fi în mare măsură nule, iar Daladier avertiza Cabinetul francez că atunci când germanii vor controla petrolul românesc, vor fi capabili să ducă război împotriva întregii Europe²⁶. Astfel, planurile anglo-franceze de "îndiguire" a expansiunii Germaniei spre răsărit intră într-o etapă nouă, caracterizată de ceva mai multă coerență și fermitate. Al doilea efect benefic al demersului de la Londra a fost reprezentat de diminuarea unora din pretențiile germane și de urgentarea semnării tratatului economic²⁷ de către delegația germană.

Acordul dintre Germania și România, supranumit "Acordul Wohlthat-Bujoiu", a fost semnat în 23 martie 1939 și reprezenta în bună măsură o atingere a țelurilor lui Wohlthat de a asigura Germaniei o poziție dominantă în sud-estul Europei. Tratatul urma să fie în vigoare până la 31 martie 1944 și prevedea dezvoltarea agriculturii, a industriei de armament, a exploatărilor forestiere și miniere cu ajutorul Reichului. Se preconiza "fundarea de societăți mixte româno-germane pentru deschiderea și valorificarea calco-piritei din Dobrogea, minereurilor de crom din Banat, minereurilor de mangan din regiunea Vatra Dornei-Broșteni"²⁸, precum și examinarea valorificării zăcămintelor de bauxită și eventual crearea unei industrii de aluminiu. La art. I, paragraful 4, era prevăzută "fundarea unei societăți româno-germană care se va ocupa cu exploatarea petrolului și cu executarea unui program de foraj și prelucrare a țițeiului"²⁹. Înființarea de zone libere în care Germania urma să construiască întreprinderi industriale și comerciale³⁰, precum și antrepozite și instalații pentru navigația germană era, de asemenea, cuprinsă în tratat.

Semnarea tratatului s-a bucurat de un larg ecou în plan european. Vom reproduce, spre exemplificare, câteva reacții internaționale din ziua de 24 martie 1939.

Observatorii politici din Anglia, citați de *British United Press*, considerau că România s-a legat, în cele din urmă, de puterile Axei și că nu mai putea fi vorba de cooperare cu democrațiile vestice. *Daily Sketch* sub titlul "România vândutu-s-a lui Hitler?" publica o telegramă din București, semnată Aubrey Hammond, în care se preciza: "România a pus toate resursele ei în mâinile

²⁵ Asupra ecoului acțiunii lui Tilea în marile capitale vezi telegramele expediate la București de reprezentanții diplomatici ai României din Paris, Berlin, Moscova, Ankara, Atena, Varșovia, Bruxelles în 18 și 19 martie - A.M.A.E., fond Germania (1920-1944), volumul 76 bis, f. 212-221.

²⁶ Paul D. Quinlan, *op. cit.*, p. 39-41.

²⁷ David Britton Funderburk, *op. cit.*, p. 103-104.

²⁸ M.O., nr. 125, 2 iunie 1939, p. 3460-3462.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Tipul întreprinderilor și companiilor ce urmau a fi înființate este asemănat de istoricul american Larry L. Watts cu viitoarele companii mixte româno-sovietice (sovromuri) - cf. Larry L. Watts, *O Casandă a României-Ion Antonescu*, București, 1994, p. 377-378.

Germaniei cu excepția acelor întreprinderi petrolifere care au capital străin". Deși declarațiile oficiale ofereau acorduri similare și altor țări, Hammond spunea: "nu a mai fost lăsat loc liber pentru nici o altă activitate economică nici unei alte puteri afară de Germania" și încheia subliniind că "este păcat că reprezentanții industriilor engleze care au vizitat România vara trecută și anul acesta, nu au profitat imediat de ocaziune pentru a satisface aspirațiile românești, cooperare care li se oferise."³¹ *Daily Mirror*, sub titlul "Hitler ia petrolul românesc; Carol cedează", considera că, din punct de vedere industrial, România devine anexa Germaniei și conchidea că semnarea pactului este "o mare victorie a lui Hitler". *Daily Express* sublinia că numai acțiunea viguroasă a misiunii economice britanice care urma să sosească la București ar putea împiedica atașarea și mai mult a României la Germania.³²

Presa franceză era mai optimistă. În *Le Journal*, Saint Brice era de părere că "România nu a înstrăinat independența sa industrială. Ea nu a acordat Germaniei nici un monopol de cumpărare sau de furnituri". *Le Petit Bleu* considera că Franța trebuie să-și facă *mea culpa* și nota: "Unii găsesc că e de mirare că România a acceptat să furnizeze petrol Germaniei. Dar noi înșine am refuzat totdeauna să-i cumpărăm petrolul în cantități suficiente.(...) Noi n-am făcut nimic. Noi am părăsit România soartei sale. S-a întâmplat ceea ce nu se putea să nu se întâmple. Să fim necăjiți numai pe noi înșine. Am căutat-o!"³³

Presa germană acorda spații largi semnării acordului și tonul era triumfalist. *Frankfurter Zeitung*, sub titlul "Acordul cu România- o măreață dezvoltare a relațiilor economice", scria că prin acest acord "se inaugurează o nouă formă a colaborării economice, care nu-și găsește echivalent în trecut. În acest acord se prevede pentru întâia oară că principiul de îndrumare a pieții economice interne se transpune și asupra comerțului extern." Caracterul inedit al acordului este subliniat și de *Hamburger Fremdenblatt* care nota: "acordul exprimă o formă nouă, care apare prima dată în istoria economică mondială modernă"³⁴.

În emisiunea de prânz din 24 martie, postul de radio Roma, comenta: "România rămâne perfect independentă și liberă în mișcările ei. Nu poate fi vorba de vreo capitulare, ci de o redresare a economiei României prin punerea în valoare a imenselor rezerve de materii prime ce abundă în subsolul ei". *Giornale d'Italia* considera că semnarea acordului româno-german reprezintă falimentul proiectului democrațiilor de încercuire a puterilor totalitare și demonstrează intenția României de a colabora cu puterile Axei.³⁵

Cele mai radicale aprecieri au venit din partea URSS. Comentariul Agenției Tass scotea în relief avantajele obținute de Germania, în termeni ce vor deveni familiari și românilor³⁶ după 1944: "...cedând presiunii fascismului german, Guvernul român dă România în robia Germaniei și subjugă economia națională planurilor hrăpărețe ale fascismului german"³⁷. În conformitate cu

³¹ Arhivele Istoriei Centrale București (A.I.C.B.), fond Ministerul Propagandei Naționale. Studii și Documentare, dosarul nr. 74, f. 54.

³² *Ibidem*

³³ *Ibidem*, f. 49.

³⁴ *Ibidem*, f. 40.

³⁵ *Ibidem*, f. 42.

³⁶ Gh. Gheorghiu Dej considera, în 1949, că "prin pactul economic încheiat cu Germania, în martie 1939, dictatura regală a vândut Germaniei naziste bogățiile țării, prim pas hotărâtor spre pierderea independenței noastre naționale"-Gheorghe Gheorghiu Dej, *Articole și cuvântări*, București, 1955, p. 21.

³⁷ A.M.A.E., fond Germania (1920-1944), vol. 76 bis, f. 260.

linia oficială, "Pravda" revenea în 26 martie cu articolul "Amănunte asupra înrobirii României"³⁸, scris în același registru dur.

În schimb, partea română era destul de optimistă. Ministrul de externe al României, Grigore Gafencu, declara presei: "...acordul ne înlesnește în sfârșit să întărim țara. E țelul cel mai înalt pe care îl urmărim. O vom întări prin înarmări, prin înzestrare tehnică, prin însănătoșirea și ridicarea păturii țărănești. Departe de a slăbi, Acordul ne va da puțința de a ne apăra și de a întări neatârănarea noastră"³⁹. În ședința Consiliului Superior al Frontului Renașterii Naționale din 27 martie 1939, Armand Călinescu, președintele Consiliului, ministru de Interne și ad-interim la Apărarea Națională, declara: "Noi am făcut un acord economic leal. Și l-am făcut fiindcă am găsit noi înșine un interes. Am discutat (...) pe picior de egalitate și am asigurat nevoile economiei noastre.(...) Libertatea noastră de acțiune este complet asigurată și oferim o convențiune pe aceleași baze oricărei țări."⁴⁰

Considerăm că o analiză obiectivă a Acordului din 23 martie conduce la concluzia că acesta avea într-adevăr un caracter de "inovație în raporturile economice dintre state"⁴¹, deoarece colaborarea economică, financiară și tehnică tindea mai degrabă la crearea unor unități economice transfrontaliere și părea să prevestească "complexul economic interstatat" imaginat de academicianul sovietic Valev în anii '60. În același timp, nu trebuie uitat că "românii sunt mehenghi", cum avertiza Keiserling. Armand Călinescu menționează într-o discuție privată cu Carol al II-lea: "Țin să spun că dacă am făcut acordul economic cu Germania a fost pentru a câștiga timp și unele avantagii economice, nu pentru a ne apropia politicește de Germania."⁴² Avantajele obținute de Germania erau relative⁴³, cadrul trasat prin acord era doar unul general și România își lăsase destule porțițe în cazul când democrațiile occidentale ar fi dorit cu adevărat să o sprijine. Cel mai bun exemplu este încheierea unui acord aproape similar cu Marea Britanie în 11 mai 1939⁴⁴.

Acordul, în sine, era departe de a semnifica o înlănțuire economică a României la Germania. Dacă acest lucru s-a produs ulterior, faptul se datorează evoluției contextului general european⁴⁵. România a rezistat presiunilor germane cât de mult a putut și cedarea sa se va datora doar incapacității Angliei și Franței de a contrapune Germaniei un sprijin economic efectiv. Importanța Acordului Wohlthat-Bujoiu pentru Germania credem că a fost mai mare în plan politic decât în plan economic. Semnarea lui a arătat în mod clar că pentru statele est europene ajutorul occidental mai putea fi doar unul moral. Garanția britanică și franceză acordată Greciei și României în 13 aprilie ca și semnarea acordului economic româno-britanic din 11 mai 1939 n-au fost decât tentative disperate ale Occidentului de a-și reface prestigiul și de a încuraja rezistența tacită a României împotriva expansiunii Germaniei.

³⁸ Idem, vol. 97, f. 185.

³⁹ A.I.C.B., fond Ministerul Propagandei Naționale. Presa internă., dosar nr. 435, f. 65.

⁴⁰ Ibidem, f. 55-57.

⁴¹ *Enciclopedia României*, vol. IV, București, 1943, p. 453.

⁴² Armand Călinescu, *op.cit.*, p. 413.

⁴³ Horia Brestoiu, *Impact la paralela 45*, Iași, 1986, p. 81-82.

⁴⁴ David Britton Funderburk, *op.cit.*, p. 128-135; textul acordului în M.O., nr. 125, 2 iunie 1939, p. 3462-3466.

⁴⁵ W.N. Medlicott, *Contemporary England. 1914-1964*, London, 1964, p. 480-481.

**The Romanian-German Treaty Of 23rd March 1939
- International Outcome -****Summary**

Being one of the most discussed treaties in Romanian contemporary history, the Romanian-German treaty of 23rd March 1939 continues seizing historians' attention. The author relied on information provided by international newspapers printed in the epoch, and memoirs of some important political leaders of the moment.

As a result of this research – both in archives and in the papers dealing with these problems- the following conclusions were achieved:

- the treaty signed on 23rd March 1939 was not a doublecrossing of the national interests but an attempt to preserve them;
- the treaty was a result of the “realpolitik” view of the Romanian part;
- the treaty's negative effects on Romanian economy were few;
- the effects which appeared after this act had nothing to do with the political will of the leaders from Bucharest but with the development of European context as a frame and with the weakness of England and France in facing Germany.

The research was meant as a step in the process of explaining some controversial aspects regarding Romania's status on the European political stage at the beginning of World War II. The author hopes that the hypotheses of this text to be accepted by future explorations on the period.